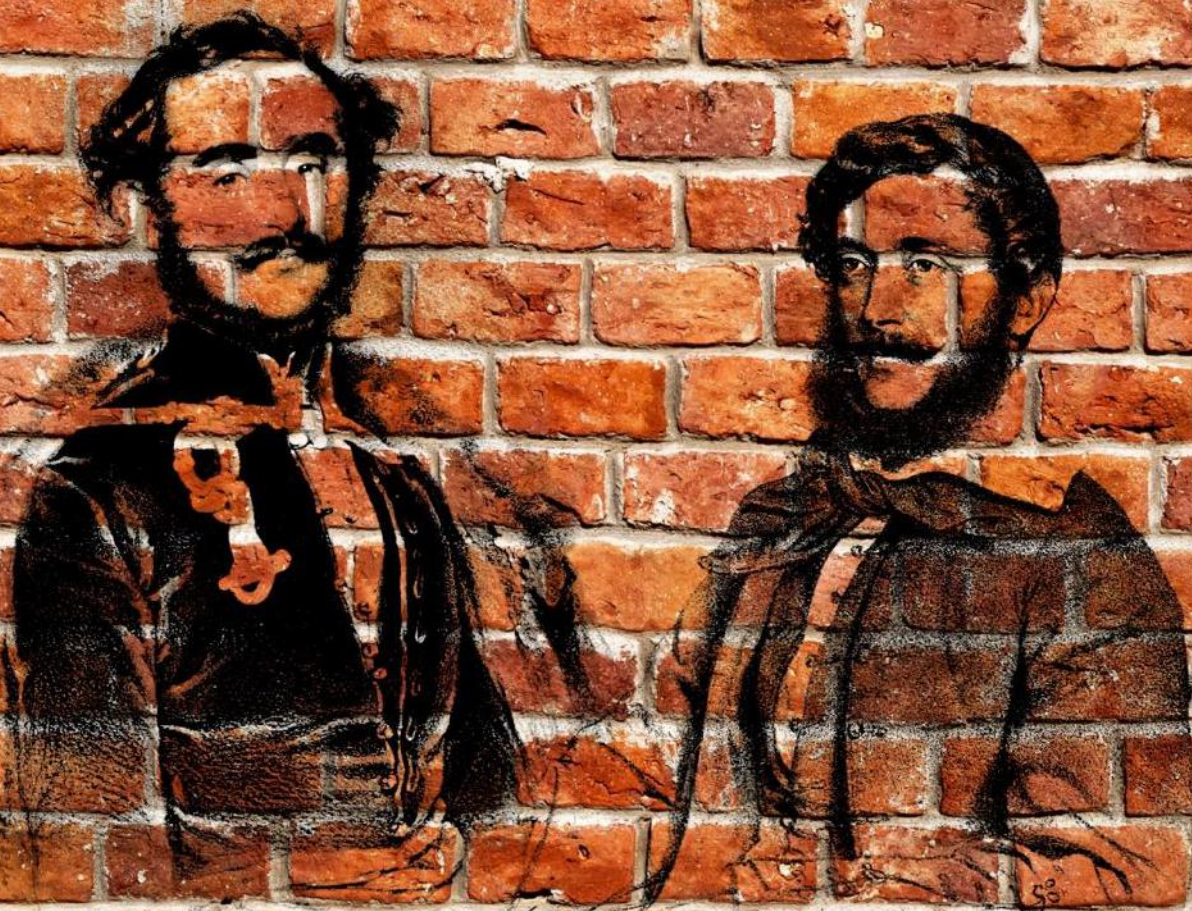

#reformkor

Nagyfábor
2017

A kaland veled kezdődik

TARTALOMJEGYZÉK

- Mire jó ez a broszúra?
- A keret
- A keret íve
- A keret szereplői
- Te és az altáborod
- A reformkor (1825-1848)
- Érdekességek
- Divat
- Hogyan hangolódj a nagytáborra? - ötletek
őrsi- és csapatrendezvényekhez
- Forrás
- Játék

MIRE JÓ EZ A BROSÚRA?

Kedves Mind! Ezt a kiadványt azért készítettük Nektek és csapataitoknak, hogy a 2017-es Nagytábor minél érthetőbb és izgalmasabb legyen számotokra a nyáron.

- Tájékozódhattok a vonatkozó történelmi korban. Nem alaposan, de a főbb események meglesznek. Ha pedig alapos ismeretekre vágytok, megmutatjuk, hol keressétek.
- Megtudhatjátok, kik a kor főbb alakjai, kik lesztek ti a táborban és csapataitok tagjai a keret szerint.
- Hogyan készülhettek fel a nagytáborban zajló keretes eseményekre a saját csapataitokkal.

A KERET

A nagytábor kerete a magyar történelem egyik leginnovatívabb, mozgalmasabb korát, a reformkort öleli majd fel. A korszakban számtalan szociális, gazdasági, kulturális vívmány született- ezért kapta a reformkor elnevezést. A jobbágykérdés rendezése, az önálló modern magyar ipar megteremtése, a polgári átalakulás is ehhez a korhoz kapcsolódik. A Himnuszt is ekkor írja meg Kölcsey. Az öntudatra ébredő magyar nemzet évei ezek.

A nagytábor parancsnoka Széchenyi István lesz, aki magyar történelmi szerepéhez hűen arra bátorítja majd a tábor lakóit, hogy építkezzenek, fejlődjenek, tegyék szebbé, jobbá az országot. Európai utai során világossá vált számára, hogy az itthoni helyzet elmaradott, fejlesztéseket igényel.

A KERET ÍVE

A nagytábor kezdő keretjelenete az 1825-ös pozsonyi országgyűlés lesz, melyen Széchenyi István felszólal, végső pontja pedig 1848. március 14-e lesz, az első, független magyar felelős minisztérium megalakulásához szükséges jóváhagyás. Közte számos izgalmas történés zajlik majd.

A KERET SZEREPLŐI

A nagytábor altáborai a korabeli Magyar Királyság vármegyéi lesznek. Élükön a vármegyéhez kapcsolható történelmi személyiségekkel, akik ezekhez a vármegyékhez tisztségükönél fogva kapcsolódtak, pl. ispán, országgyűlési követ. Az altáborok őrsei a vármegyék tetszőleges falvai és városai lehetnek, melyeket akár közösen is kikérhetnek őrstagjaitokkal. Lakói a jobbágyok, az altábor törzse pedig a nemesség. (Lásd a történelmi leírást.)

TE ÉS AZ ALTÁBOROD

Altáborok vezetői és vármegyéi (az altáborok nevei). Az altáborok élén az első független felelős magyar kormány tagjai állnak majd.

1. Szemere Bertalan- Borsod vármegye
2. Deák Ferenc- Zala vármegye
3. Mészáros Lázár- Bács-Bodrog vármegye
4. Báró Eötvös József- Pest vármegye
5. Herceg Eszterházy Pál Antal- Sopron vármegye
6. Klauzál Gábor- Csongrád vármegye

A KERET TOVÁBBI SZEREPLŐI

A programtörzs szereplői lesznek (így az altáborokban ne jelenjenek meg):

- Széchenyi István
- Kossuth Lajos
- Batthyány Lajos
- I. Ferenc
- V. Ferdinánd
- Metternich kancellár

A REFORMKOR (1825 - 1848)

Előzmények, főbb történések

A 19. század végi napóleoni háborúk egyrészt jelentős gazdasági fejlődést hoztak az országnak (hadirendelések, kontinentális zárlat - korlátlan kereslet a gabonának, nyersterményeknek), másrészt a helyzet elhitette a társadalom vezető rétegével, hogy nincs szükség reformokra - rögzítette a fennálló, a fejlődést gátló feudális rendszert. A magyar nemesség és az udvar között teljes volt az egyetértés. ("Extra Hungariam non est vita" - "Magyarországon kívül nincs élet")

1815-ben, a háborúkat lezáró bécsi kongresszus után gazdasági válság bontakozott ki (megszűnt a gabonakereslet, a bécsi udvar leértékelte a pénzt), ami megmutatta a magyar társadalom elmaradottságát is. A Magyar Királyság a Habsburg Birodalom részeként tagja lett a Szent Szövetségnek (Oroszország, Porosz Királyság, Habsburg Birodalom), amelynek célja volt minden "felforgató" mozgalom elfojtása Európában. Ennek a politikának a fő végrehajtója Metternich kancellár volt.

A magyar önállóság legfőbb intézménye az országgyűlés volt, amely két házában, a felsőtáblán (főnemesség, főpapság) és az alsótáblán (megyéenként 2 küldött, városok küldöttei) tárgyalta a legfontosabb kérdéseket. A nemesség igazi politikai fórumai azonban a vármegyék voltak. Itt összpontosult a központi hatalommal szembeni ellenállás.

A társadalom a középkorban kialakult rendek szerint különült el. A nemesség jogilag egységes volt, de vagyoniilag és életmódban rendkívül tagolt: főnemesség (200 család; hercegek, grófok, bárók), középbirtokos nemesség (25-30 000 család; megyei igazgatás), kisbirtokos nemesek (sokan jobbágytelken gazdálkodtak). Az adómentesség miatt egységes rendet alkottak. A parasztság is erősen tagolódott volt: gazdag telkes jobbágyok, zsellérek (tömegesen; csak ház vagy még az sem), jobbágyok (adóterhek nagy része, nincs saját földbirtok). Ez a rendi elkülönülés és a feudális előjogok a fejlődés gátját jelentették.

A gazdasági válság elmélyítette az uralkodó és a magyar nemesség közötti ellentéteket. A megoldást mindkét fél a magyar országgyűlés hosszú szünet után való összehívásában látta. 1825-ben összeült az országgyűlés (20 év után először hívta össze a király, I. Ferenc), ezzel pedig kezdetét vette a reformmozgalom, amely az ország gazdasági és társadalmi megújulását célozta.

Az 1825-ös pozsonyi országgyűlésen gróf Széchenyi István felajánlotta összes birtokainak egy évi jövedelmét a magyar nyelv gyarapítására és egy Magyar Tudós Társaság megalapítására. 1827-ben szentesítették a Magyar Tudós Társaságról alkotott törvényt. A mai Magyar Tudományos Akadémia elődjének megalapítása megelénkítette a kulturális életet:

Irodalom

- 1825 - Vörösmarty Mihály: Zalán futása
- modern irodalom kibontakozása: Kazinczy Ferenc, Kölcsey Ferenc, Vörösmarty Mihály, Arany János, Petőfi Sándor, Jókai Mór

Az irodalmi és kulturális élet központja Pest lett: irodalmi lapok jönnek létre (Atheneum), megalakul a Kisfaludy Társaság, itt a fiatal írók gyülekezőhelye, a Pilvax kávéház.

Színház

Az irodalom hatására kifejlődött a színházkultúra. 1837-ben közadakozásból felépült és megnyílt a Nemzeti Színház Pesten. A kor híres színészei: Déryné Széppataki Róza, Laborfalvy Róza, Egressy Gábor, Megyeri Károly.

Tudomány, művészet

Ekkor bontakozott ki a történetírásunk. Elindult az őshazát keresve Kőrösi Csoma Sándor és Reguly Antal.

Matematika: Bolyai Farkas és Bolyai János - világhírnév

Fizika: Jedlik Ányos - Felvidék szülötte, akinek a nevéhez fűződik a dinamó és a szikvíz feltalálása.

Orvostudomány: Semmelweis Ignác - az „anyák megmentője”

Építészet

A korban leginkább a klasszicizmus uralkodott mint irányzat. A korban épült épületek, paloták, bérházak Budapesten és vidéken is ennek az irányzatnak stílusjegyeit hordozták magukon. A század végéig épült a legtöbb ma leginkább nevezetes épület mint a Nemzeti Múzeum (Pollack Mihály), Operaház, a Pesti Vigadó. A század végéig gyakorlatilag minden mai budapesti ismert épület és városrész megépült, hogy Budapestet világvárosi rangja emeljék a milleneumi ünnepségekig (1896). A vidéki megyeházák, főúri kastélyok, nemesi kúriák homlokzatain is ezek a stílusjegyek ismerhetők fel. De mik is azok? (Nézd meg a képeket.) Áttekinthető, tiszta, egyszerű alaprajz, vízszintes tagoltság, egyenes vonalak, antik jellegű díszítések, timpanon, oszlopsorok, gyakran funkció nélkül, csak díszítésként.

Pollack Mihály: Nemzeti Múzeum

Pesti Vigadó

Festészet

A festészet témájában szintén az antikhoz nyúlt vissza, népszerűek lesznek az ókori történetek ábrázolásai. Később (1860-as évek után) a romantika irányzatának megfelelően a magyar történelem, annak történetei, csatái, személyiségei kerülnek terítékre. A klasszicista művészet a barokkal ellentétben (azt váltja) kerüli a túl mozgalmos kompozíciókat, erős színeket. Akárcsak az építészetre, a festészetre is a tisztaság volt a jellemző.

A kor festői

Barabás Miklós - megrajzolta vagy megfestette korának minden híres emberét

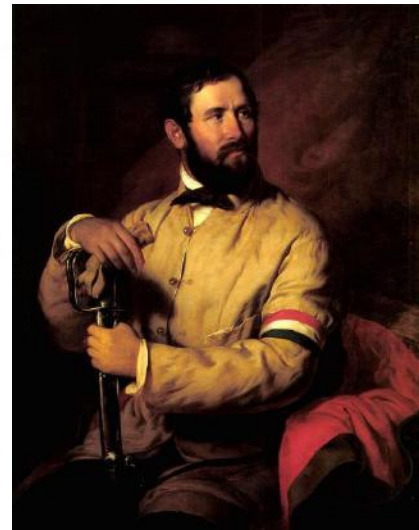
Liszt Ferenc (1847)

Markó Károly - a tájképfestészet megteremtője a magyar művészettörténetben

Magyar alföldi táj gémeskúttal (1853)

Borsos József - elsősorban arcképeivel és biedermeier stílusú életképeivel vonta magára kora figyelmét

Nemzetőr (1848)

Szobrászat:

Ferenczy István - fontos személyiségek portré-szobrai és síremlékek elkészítése

Pásztorlányka (1820-22)

Izsó Miklós

Búsuló juhász

Zene

Erkel Ferenc - a Nemzeti Színház karmestere; 1844: megnyerte a Himnusz megzenésítésére kiírt pályázatot; első nevezetes operája: Hunyadi László

Liszt Ferenc - zongoraművész, zeneszerző; a magyar verbunkost és a népi dallamokat Európaszerte híressé tette.

Politikai élet

E meghatározott korban jelentek meg történelmünk legjelentősebb személyiségei a politika színpadán.

gróf Széchenyi István

„Ha lenyesik szárnyamat, gyalogolni fogok, ha levágják lábamat, kezemen járok, ha ezeket is kiszakítják, hason csúszom, csak használhaszak nemzetemnek.”
(Szécsenyi: Napló)

A napóleoni háborúból hazatérve európai körútra indult, amely során összehasonlította Magyarország elmaradását más országok (Anglia, Franciaország) fejlettségével. Hazatérve hallatlan munkabírással fogott hozzá az ország megújítását célzó munkához. 1830-ban megjelent első híres könyve, a Hitel. Ebben és más fontos műveiben (Világ, Stádium) kifejtette a magyar mezőgazdaság átalakításának programját: a robotmunkát bémunkával kell felcserélni; el kell törölni a feudális törvényeket; bárki vehessen földet; a nemes is adózzék. Külföldön szerzett tapasztalatait elsősorban saját birtokain vezette be, úgy mint a modern állattenyésztést és a vetésforgó használatát.

Kossuth Lajos

Fontos momentum a kornak, mikor, Kossuth Lajos magánleveleiben tájékoztatta a nemeseket az 1832-36-os országgyűlésen történekről (Országgyűlési Tudósítások).

Ezek a tudósítások a reformok mellé állították az ország közvéleményét. Szabadulása után a Pesti Hírlap szerkesztőjeként országos közvéleményt teremtett a reformok ügyének. Megszervezte a Védegylet-mozgalmat, amelynek tagjai megfogadták, hogy nem vásárolnak olyan külföldi árut, melyet otthon is gyártanak, hogy ezzel is fejlesszék az ipart.

báró Wesselényi Miklós

Az „árvízi hajós”, „a legelső magyar ifjú” az erdélyi reformkor fő alakja és a nemesi reformmozgalom Széchenyi mellett legjelentősebb elindítója volt. A jobbágyfelszabadítás melletti szenedélyes, őszinte

érvélese gyakran kimozdította az országgyűlési vitákat a holtpontról. A Balítéletek című művében hangsúlyozza a nemesség és jobbágyság közti viszony rendezését. Egy másik politikai tárgyú írásában óvatosságra hívja fel a nyelvészek figyelmét, Erdély nemzetiségi összetételére gondolván. 1847-től Erdélyben is a magyar váltotta fel a latint hivatalos nyelvként. Szintén ebben az évben az erdélyi országgyűlés is dönt az úrbéri kérdés rendezéséről, vagyis a jobbágyok és nemesek közti földmegosztásról.

Kedvezőtlenebb az erdélyi jobbágyok földhöz jutása, mint Magyarországon, mivel itt jóval kisebbek voltak a jobbágytelkek.

gróf Batthyány Lajos

Batthyány Lajos az országos politikában az 1839–1840-es országgyűléstől kezdve vett részt mint a főrendi ellenzék vezére, később az ellenzék egészének meghatározó alakjává vált. Eleinte maradéktalanul osztotta Széchenyi István gróf gazdasági és politikai nézeteit is.

Már a harmincas évek elején azok közt volt, akik kezdeményezték a lónemesítést, majd lóversenyek rendezésével serkentették az állattenyésztést, lerakva ezzel a magyar gazdasági egyesület alapjait. Ugyancsak Széchenyi példájára felkarolta a selyemhernyó-tenyésztést is, és ehhez több mint 50 000 eperfát ültetett birtokán. Eleinte abban is egyetértett Széchenyivel, hogy a reformmozgalmat a főnemeseknek, az arisztokratáknak kell vezetniük, ám programja a köznemeség határozottabb reformelképzeléseihez állt közelebb. Az Ellenzéki Párt 1847. március 15-én alakult meg, és első elnökévé Batthyány Lajost választották. Kossuth döntően neki köszönhette, hogy az 1847-es országgyűlésre Pest megyei követé választották; ezután a főrendi házban Batthyány és az alsóházban Kossuth lett az ellenzék vezére.

Kölcsey Ferenc

A költő államférfiként is aktív szerepet vállalt a reformkor folyamán: az 1832-1836-os országgyűlésen szatmári követként az örökváltság ügyében mondott szenvedélyes beszédével hívta fel magára a figyelmet. Az örökváltság alatt a liberális követek egy olyan megoldást értettek a jobbágykérdésre, amely szerint a jobbágyok, földesurukkal egyezkedve pénzzel örökre megváltják személyüket, és telküket is, mely így szabad, polgári tulajdonná alakul át. A konzervatívok előretörése azonban ezt a kezdeményezést még keresztülhúzta. Mikor ő is konzervatív követutasítást kapott, lemondott és visszavonult az aktív közélettől. Himnusza azonban spontán módon a magyarság legfőbb nemzeti költeményévé vált.

Deák Ferenc

1833-tól jelent meg a politikai porondon. Éles logikája és taktikai érzéke voltak azok a tulajdonságai, amelyek a reformfolyamatokért folytatott politikai küzdelem egyik főszereplőjévé tették. 1847-es visszavonulásáig Kossuthal együtt szellemi vezére volt a reformerek országgyűlési táborának. Reformkor után is fontos politikus volt.

ÉRDEKESSEGEK

Az első lóverseny

1827. június 6. A lóversenyzést Széchenyi angol mintára hozta be Magyarországra. Célja kezdetben az egyszerű falusi emberek lovainak a templom körüli vagy a főtéren történő futtatása volt. Akkortájt erkölcsi győzelemnek számított, ha valakinek gyorsabb lovai voltak. Az első pesti lóversenyt egy négynapos versenysorozat keretében rendezték meg.

A Nemzeti Kaszinó, a „díszes gyülekezőhely”

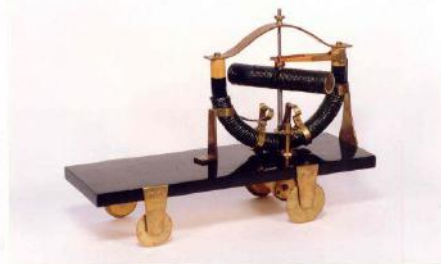
1827. június 10. Gróf Széchenyi István barátjával, gróf Károlyi Györggyel angol mintára kaszinót alapított, melyben az előkelő nemesség, az értelmiség legjobb képviselői és a pesti polgárság legtekintélyesebb és befolyásosabb szereplői, az irodalmi és szellemi élet kiváló egyéniségei jöttek össze. Számos magyar és külföldi újságot és folyóiratot járatott, önálló könyvtárral rendelkezett. A politizálás, eszmecserek, társas felolvasások mellett a tagok számára kitűnő kikapcsolódási-szórakozási lehetőséget kínáltak a kaszinó játéktérmei, táncmultságai, zenei estjei és vendéglője. A Pesti Kaszinó megalapítását követően a fővárosban és számos vidéki városban szintén jöttek létre kaszinók, társalkodóegyletek, olvasótársaságok.

*A Nemzeti Kaszinónak a Hild József építette
Lloyd-palota adott helyet*

Jedlik Ányos és a villanymotor

1827 folyamán. A győri bencés gimnázium tanára, Jedlik Ányos István többéves kísérletezés után megalkotta a villanymotort. Nemcsak hogy nem szabadalmaztatta, még csak nem is ismertette nemzetközi publikációiban találmányát, a „forgonyt”. Csupán oktatásra használta, majd évtizedek múlva kis mozdonymodellt hajtott vele.

Brunszvik Teréz „Angyalkert”-je

1828. június 1. Budán, Brunszvik Teréz grófnő kezdeményezésére, angol példák nyomán, Angyalkert néven megnyitotta kapuit a Habsburg Birodalom, ill. Magyarország első kisdudóvó intézménye. Az ő fáradozásainak eredményeként 1832-ben már 10 óvoda működött a Magyar Királyság területén, melyekben írást, olvasást, elemi geometriát, számolást, az ember testrészeit és környezetben lévő tárgyakat, grammatikai alapokat, zoológiai, mesterségekbeli, időszámítási ismereteket, éneket stb. tanítottak a külföldön már alkalmazott módszerek felhasználásával.

Gőzhajók a Dunán Bécs és Pest-Buda között

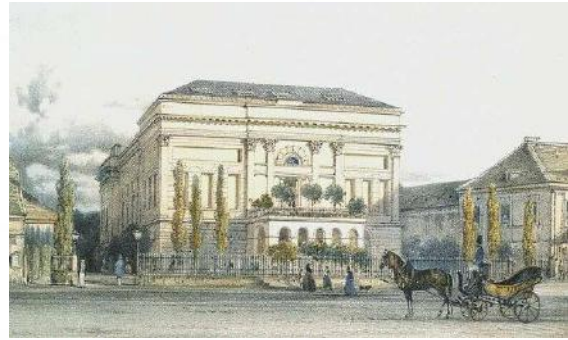
1830. szeptember 4. Megtette első útját Bécs és Pest-Buda között az angol vállalkozók által alapított Első Dunagőzhajózási Társaság első gőzhajója, az "I. Ferenc". A következő évben, 1831-ben ugyanez a gőzös egészen az Al-Dunáig merészkedett. A Társaság életében jelentős változásokat hozott Széchenyi István gróf. Tervei között szerepelt a Duna hajózhatóvá tétele és a folyami közlekedés megteremtése a Fekete-tengerig, s azon át Konstantinápolyba.

*Az 1835-ben alapított Óbudai Hajógyár látképe. A gyárban olasz és komáromi magyar munkások dolgoztak. Az első hajót 1836-ban bocsátották vízre. 1839-ben itt készült a kontinens első vas-
testű gőzhajója.*

A pesti magyar színházas

1837. augusztus 22. A nemzeti újjászületés reformkori programjában a színházas különös súlyt kapott. Két év alatt épült fel a Pesti Magyar Színház, amely 1837. augusztus 22-én Vörösmarty Mihály "Árpád ébredése" című darabjával nyitotta meg kapuit. Bár a színháznak mindent játszania kellett - a világirodalom klasszikusai mellett operát, balettet, népszínművet -, első évtizedét a nemzeti kultúra olyan alapművei fémjelezték, mint Katona József "Bánk bán"-ja és Erkel Ferenc "Hunyadi László"-ja.

Irinyi és a gyufa

1837 folyamán. A nemesi származású Irinyi János a berlini egyetemen tanult vegyészetet. Bécsi kísérletei közben, 20 évesen találta fel a foszforos, kén nélküli gyufát, ami az addig használt kénes dörzsgyufával szemben hang és szag nélkül lobbant lángra. 1839-ben Pesten rendezte be gyufagyárát. A hagyományos gyufát gyártó konkurencia zaklatását megunva, 1844 végén eladta üzemet, kémiával csak a gazdálkodás mellett foglalkozott.

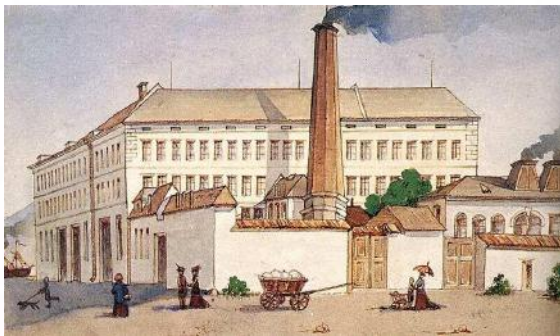
Az első magyar fotó

Louis Daguerre 1837-re fejleszti ki és 1839-ben mutatja be közkinccsé tett szabadalmát, miként lehet ezüst jodiddal bevont fémlenzen higanygőz segítségével pozitív képet előhívni. A képen látható dagerrotípia Strelisky Lipótnak, a híres pesti fotósdinasztia megalapítójának felvétele. Műtermük majd egy évszázadig szolgálta az előkelő közönséget. Bizonyos források neki tulajdonították a híres Petőfi-dagerrotípia elkészítését is, mely a híres költő egyetlen ismert, fennmaradt és hiteles arcképe.

A gőzgéppel működtetett hengermalom

1841. szeptember 22. A vízi- és szárazmalomokban őrlött liszt durva volt és nem versenyképes. Széchenyi kezdeményezésére Sopronban (1836-ban), majd Pesten alakult részvénytársaság gőzgéppel működtetett hengermalom építésére. Utóbbi napi 17 tonna lisztet állított elő. Meghajtó gőzgépe a maga 30 lóerejével a legnagyobb volt az országban. A malom a liszt előállítását forradalmasította itthon, de gépműhelyének fontos szerepe volt a magyar gépgyártás születésében, 1848-ban pedig a honvédsereg felfegyverzésében.

Pest és Buda első állandó hídja: a Lánchíd

1842. augusztus 24. Pest és Buda között az összeköttetést hajóhíd biztosította, egyre súlyosbodó zavarokkal. Pest fejlődése, gazdasági központtá válása, az áruforgalom növekedése következtében elodázhatatlanná vált az állandó összeköttetés megteremtése. Az állandó híd építésének motorja Széchenyi István gróf lett, az 1832-36. évi országgyűlés biztosította az építés és fenntartás törvényi feltételeit. A hidat az angol Thierney Clark tervezte, az építést Adam Clark vezette. A Lánchíd 1848 nyarára csaknem készen állt. A hadi események okozta kényszerszünet után, 1849. november 21-én adták át a korabeli Európa egyik legnagyobb szerűbb építményét, amely ténylegesen egyesítette a két várost.

A Védegylet megalakulása

1844. október 6. A vámügy és általában a gazdaságpolitika irányításába a kormány az országgyűlésnek nem engedett beleszólást. Ezért a reformellenzék társadalmi szervezkedés útján próbálta a születő magyar ipart támogatni. Tolnában a Perczel fivérek megyei szinten kezdeményezték egy védegylet alapítását, melynek tagjai kötelezték magukat, hogy 6 évig csak hazai fogyasztási cikket vásárolnak. Az akció országos mozgalommá nőtt ki. A Kossuth által igazgatott szervezet a társadalom széles köreit mozgatta meg, egy esztendő virágzása alatt azonban kevés tartós sikert tudott felmutatni.

A cukorgyártás hatása az étkezési szokásokra

1844. július 30. A 19. század előtt édesítésre általában mézet használtak. Fiumében és Sopronban működött ugyan cukorgyár, az általuk finomított vagy importált nádcukor azonban csak a tehetősebb háztartásokba jutott el. 1830-ban Lacsny Miklós kezdte meg a répacukor gyártását francia példa nyomán. 1840-ben már 25 kisebb-nagyobb cukorgyár működött az országban. 1830 és 1860 között megháromszorozódott az egy főre eső cukorfogyasztás. Az agrártársadalom szinte teljesen önellátó háztartásában a só mellett a cukor (és a jobb módúaknál a kávé) lett az az élelmiszer, amiért pénzt adtak ki.

Népek és vallások Magyarországon

1842 folyamán. Fényes Elek, a magyarországi statisztika megalapítója nyomán:

Magyar	4,80 millió	38%
Román	2,20 millió	17%
Szlovák	1,70 millió	13%
Német	1,27 millió	9,8%
Szerb	1,25 millió	9,7%
Horvát	900 ezer	7%
<u>Rutén</u>	440 ezer	3,5%
Zsidó	244 ezer	2%

Római <u>kat.</u>	6,1 millió	47,5%
Görögkeleti	2,3 millió	18%
Református	1,85 millió	14%
Görög <u>kat.</u>	1,3 millió	10%
Evangelikus	1 millió	8%
Izraelita	244 ezer	2%
Unitárius	47 ezer	0,4%

Az első gőzvasút avatása

1846. július 15. A 34 km hosszú vasút az osztrák határtól Pozsonyon és Pesten keresztül Debrecenig építendő vonal első szakaszaként épült meg. Az avatáson megjelent előkelőségekkel a két mozdony 28 km/h sebességgel "száguldott" Pesttől Vácig. A személykocsikban még nem volt üveglak, világítás és fűtés.

Balaton Gőzhajózási Társaság

1846. április 5. Megalakult a Balaton Gőzhajózási Társaság. Szeptemberben vízre bocsátották az első balatoni gőzhajót, a "Kisfaludy"-t. A hajó gőzgépe Angliában, teste az Óbudai Hajógyárban készült. 300 férőhelyes utasszállító volt, I. osztályán ebédlő és könyvtár is volt. A gőzös Keszthelyről, Keneséről és Alsóörsről szállította a vendégeket az északi parti üdülőhelyre.

Tisztálkodás - mértékkel

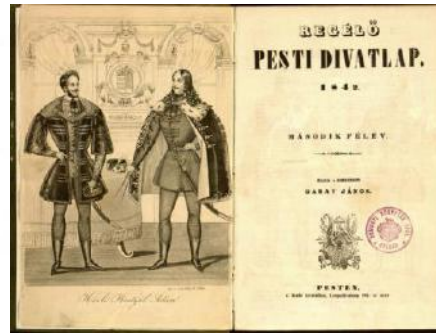
1846 folyamán. Az alsóbb osztályok higiéniai viszonyaira jellemző az a hatósági tanács, amely az 1831. évi kolera idején a rendkívüli helyzetre való tekintettel a test hetenkénti megmosását ajánlotta. Még a század második felében is küzdeni kellett olyan népi hiedelmek ellen, hogy a fejmosástól ótváros lesz a fejbőr. Fürdőszobát hiába keresnénk a városi lakásokban vagy a kúriákban is. A hálószobában, a kancsóval és a mosdótálal ellátott állványnál mosakodtak, a konyhában álló dézsában vagy kádban fürödtek.

A távíró Magyarországon

1847. december 27. Az elektromos távírás jelentőségének felismerésében a Habsburg-monarchia az elsők közé tartozott. Tíz évvel Morse sikeres kísérlete után és 4 évvel az első, Washington-Baltimore vonal üzembe helyezése után nyílt meg Pozsonyban az első távíróállomás. A távírdát eleinte csak rejtjelezett állami és vasúti közlemények továbbítására használták. Az érintkezés nyelve természetesen a német volt. 1849-től már magáncélú sürgönyt is lehetett feladni, de ennek terjedését a magas ár korlátozta.

Képes hetilap magyarul - az olvasó társadalom

1848. január 1. A sajtó és a könyvkultúra 1820 után látványos fejlődésnek indult. 1847-ben már 59, többnyire Pesten kiadott újság és folyóirat közül válogathatott az olvasó (ebből 33 volt magyar nyelvű). 1848 elején az újkonzervatív Budapesti Híradó képében megjelent az első magyar napilap. A folyóiratok között szaklapokat, irodalmi és ismeretterjesztő újságokat találhatunk. Virágkorukat élték a polgári eszmények és életforma népszerűsítésében fontos szerepet betöltő, magazin jellegű divatlapok.

Étkezés

A XIX. század elejére egy új találmány váltja fel a korábbi „füstös konyhák” lábas-fazekas főzés-módját, mégpedig a „Vasszörny,” az úgynevezett takaréktűzhely (németesen sporhely és sütője, a rem), amely megkönnyíti és fel is gyorsítja a műveleteket. Egyben melegen tartja a készételeket és üstjében állandóan tárolható meleg víz a mosogatáshoz..

A legnépszerűbb étel a kenyér volt. Általában egy hétre való adagot sütöttek meg az asszonyok. A kenyér olyan alapvető étel volt, hogy az aszály vagy árvíz következtében beállt gabonahiány súlyos éhínségeket okozott.

Sokak szemében a jólét fokmérője a húsfogyasztás volt. A parasztek ritkán ettek, a jómódú városi lakosság napi egyszer fogyasztott valamilyen húst. Akik szegény voltak ellenére viszonylag gyakran ettek húst, azok a pásztorok voltak, mivel nekik a munkájukból eredően gyakrabban jutott. A parasztek étkezése nem vetekedhetett a gazdag nemesi családokéval, mégis meglehetősen változatos, színes volt. Kedveltek voltak a levesek, úgymint a kenyérgása-, dara-, borsó-, köménymag.

Reformkori étkek

Tejleves, a főzelékek és a búzalisztból készített tésztafélék, haluska, metéltek, táskatészta, dereglye, gombócok és a rétesek. Került az asztalra savanyú káposzta, savanyított répa, olaszkáposzta, bab, lencse, borsó, hagyma és az elmaradhatatlan krumpli, korabeli nevén földi alma. A parasztság kenyere általában rozsból készült, de ahol ebből is hiányt szenvedtek, ott sült tökkel és a vízigesztenyének nevezett sulyommal pótolták. Italuk az édes vagy a savanyú aludttej volt, és előszeretettel ettek vaját és túrót is. A vidéki portákról nem hiányozhattak a gyümölcsfák, amelyek termését szintén fogyasztották.

A jó módúak asztalánál

Egy 1834-ben kiadott pesti szakácskönyv csaknem kétezer ételt és italt írt le: édes tészták, torta, sütemény; gyümölcsből készített csemegék, befőttek, zselé, hab, krém és a fagyaltok leírását olvashatták az ínycsempészek. A kétszáz húsétel zöme marhából készült. Nem hiányoztak a pudingok, piték, pástétomok, vajastészták, kásák, pépek, a különleges italok, mandulatej, csokoládé, puncs és a likőrök sem.

*Érdekes, hogy a városokban már ekkor megjelentek a mai gyorsétkezők elődjének számító, sajtot és szalámit kínáló, gyékényszatyros, olasz salamuccio-k, illetve a meleg kolbászt (warme würost) áruló legények.

*A fővárosi boltosok, hivatalnokok már délben siettek az otthonaikba vagy a közeli vendéglőkbe, hogy elfogyassák négy-öt fogásos ebédjeiket.

*A vacsorára általában este nyolc-kilenc körül került sor, terített asztalnál, meleg ételkel. Ekkoriban jött divatba az uzsonna bécsi szokása nálunk is, ami hat óra körül némi gyümölcs, hidegsült, kávé, csokoládé, kalács vagy sütemény elfogyasztását jelentette.

DIVAT

Női divat: Visszatér a fűzőtt derék és a drót keretekkel kitámasztott abroncsos szoknyaaljak (kri-nolin), amihez sarkatlan cipőt viselnek. A karcsúság elemi követelmény. A ruhák anyaga kezdetben egyszínű sima mintázatlan, később azonban már csikosak, kockásak vagy apró virágmintásak. Az ilyen viselethez az emyős merev nemezkalapok dukálnak. Az úgynevezett „legyezőkontyos” hajviseletbe mesteri módon egész virágkölteményeket, szalagcsodákat, olykor még tollakat is rögzítenek. Kiegészítő ruhadarabok; a pelerin és a vállra terített kasmírsál, valamint az elmaradhatatlan napernyő.

Férfi divat: A férfiak divatja a posztóból készült frakk és a redingote, hozzá szűk, világos talpalóval ellátott nadrág. Az ing kemény állógallérja arcközépig ér, melyhez sálszerű nyakkendő tekernek, elől kis csokorra kötve. A legdivatosabb úrfik (arszlánok) a hölgyekhez hasonlóan fűzik a derekukat. Ünnepekkor egyre gyakrabban díszmagyarba öltöznek és a 40-es évekre már a hétköznapi viseletnek is magyaros öltözéket, derékközépig érő, zsinórozott, állónyakú atillát hordanak. Egyéb kellékek a cylinder, sétapálca, kesztyű. Gyakran bajuszt és szakállat viselnek. A díszmagyar teljes súlya nagyjából 15 kg-t nyomott.

HOGYAN HANGOLÓDJ NAGYTÁBORRA?

Ötletek őrsi és csapatrendezvényekre

Készítettünk nektek egy ötletsort, melyekből tetszőleges időben és tetszőleges variálással készíthettek őrsi foglalkozást vagy akár csapatrendezvényt. Hajrá!

Február

- a farsang kapcsán falusi táncház/nemesi bál szervezése/meglátogatása
- moziest - reformkorhoz kapcsolódó filmek, videók megtekintése (Hídember, Hagyaték c. műsor, stb.)

Március

- március 15-i ünnepség, koszorúzás - itt ki térni arra, hogy mi előzte meg a forradalmat és szabadságharcot (a reformkori történések)
- csapatkirándulás formájában a reformkorhoz kapcsolódó helyszínek meglátogatása (Budapest, Pozsony és más városok; ill. a reformkorban épült városi, falusi nemesi kúriák)
- falusi/városi csapatportya - megismerkedés a reformkor fő történéseivel, közben szelfizés reformkorhoz kapcsolódó helyi utcanevtáblákkal (Széchenyi tér, Kossuth utca, Deák tér, stb.)

- őrsi játék - Ki vagyok én? (reformkori alakokkal)
- őrök közti verseny- egy reformkori vers illusztrációja (köthető március 15-höz)

Április

- részvétel lóversenyen (Budapest, ingyenes)
- közlekedési/vasúttörténeti múzeum meglátogatása, nosztalgiaavonatozás (Budapest vagy más helyen)
- őrsi daltanulás - abból a vármegyéből valamilyen dal keresése, megtanulása, amelynek lakói lesznek a táborban

Május

- hajókirándulás a Dunán
- úszó hajómakett építése, vízreeresztése (felbomló anyagokból)
- őrsi vacsoracsata - reformkori ételek
- őrsi divatbemutató - reformkori ruhák

Június

- altábori jelmezek elkészítése
- altábori zászló elkészítése
- altábori induló megírása

FORRÁS

Glatz Ferenc: A magyarok krónikája. Magyar Könyvklub Officina Nova. Budapest. 2000.

Kovács László - Simon Attila: A magyar nép története 1711-től 1918-ig. Lilium Aurum. Dunaszerdahely. 2000.

<http://erettsegi.com/tetelek/irodalom/nemzeti-kulturank-a-reformkorban/>

<http://www.jakd.hu/>

<http://mult-kor.hu/>

www.wikipedia.hu

Videótanár: A magyar reformkor képviselői

Hagyaték - Felelősség és áldozat. A reformkor és a magyar nemesség.

JÁTÉK

Ez egy hídépítős játék: <http://www.agame.com/game/build-the-bridge>

KVÍZ

Válaszd ki a helyes választ!

1. Melyik város volt Magyarország fővárosa a 19. században?

- a) Buda
- b) Pozsony
- c) Székesfehérvár

2. Melyik volt az első politikai párt Magyarországon?

- a) Konzervatív Párt
- b) Szociáldemokrata Párt
- c) Függetlenségi Párt

3. Melyik csatában vett részt Széchenyi István?

- a) győri
- b) waterloo-i
- c) lipcsei

4. Milyen gyorsan tudott közlekedni a Buda nevű gőzmozdony?

- a) 28 km/h
- b) 43 km/h
- c) 59 km/h

5. Kiről nevezték el az első gőzhajót, amelyik az első menetrendszerűen közlekedő hajó volt a Dunán Pest és Bécs között?

- a) Mária Teréziáról
- b) I. Ferencről
- c) Széchenyi Istvánról

6. Hány halálos áldozata volt az 1831-es kolerajárványnak?

- a) 90 ezer fő
- b) 45 ezer fő
- c) 200 ezer fő

7. Melyik intézményt nem Széchenyi István alapította?

- a) Nemzeti Kaszinó
- b) Magyar Nemzeti Múzeum
- c) Magyar Tudományos Akadémia

8. Melyik volt Kossuth Lajos legfontosabb programja?

- a) ősiség eltörlése
- b) vasútfejlesztés
- c) érdekegyesítés

9. Melyik épület adott otthont a Nemzeti Kaszinónak?

- a) Lloyd-palota
- b) Budai vár
- c) Nemzeti Színház

10. Mikor találta fel Irinyi János a zajtalan gyufát?

- a) 1828
- b) 1833
- c) 1837

NYOLCIRÁNYÚ

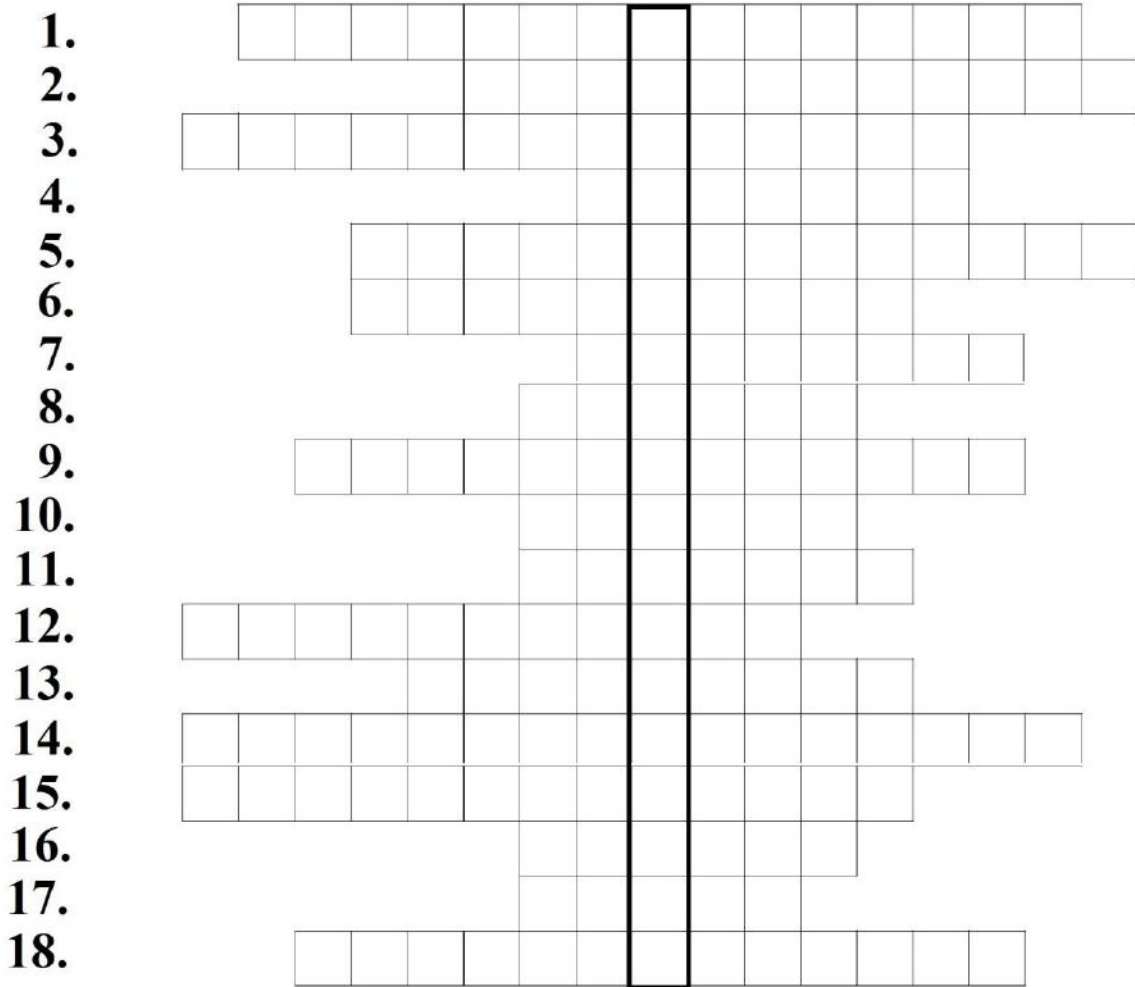
Keresd meg és húzd ki a táblázatban az alábbi szavakat nyolc irányban! Egy-egy betű több szóban is szerepelhet. A fennmaradó betűket összeolvasva megkapod a Széchenyi István szájából elhangzó mondat többi szavát.

LÓVERSENY
DAGERROTÍPIA
ADAM CLARK
VÉDEGYLET
KISFALUDY
DUNA
HENGERMALOM
MORSE
IRINYI
VASÚT
HITEL
VÁRROM
BÉCS
KOLERA
CÉH
VILÁG
ZSÚP
ÁRVÍZ
PEST

A	Y	D	U	L	A	F	S	I	K	E	G
D	Y	U	N	M	I	E	V	R	K	M	P
A	Z	N	I	O	P	N	É	I	Y	D	Ú
M	Í	A	E	L	Í	N	D	N	N	E	S
C	V	H	É	A	T	M	E	Y	Z	C	Z
L	R	S	C	M	O	S	G	I	É	O	V
A	Á	É	O	R	R	P	Y	B	K	A	I
R	H	R	R	E	R	E	L	N	S	A	L
K	S	Á	V	G	E	S	E	Ú	K	S	Á
E	V	Ó	E	N	G	T	T	M	M	I	G
S	L	E	M	E	A	P	É	G	Z	Ő	G
L	E	T	I	H	D	K	O	L	E	R	A

MEGFEJTÉS: lehetetlen.

KERESZTREJTVÉNY

1. A nemesi adómentesség eltörlése 2. Széchenyi Ferenc alapította 3. Nyelvújítónk 4. Földművelő a feudáliszmusban 5. Az első magyar nyelvű újság 6. Ilyen volt a magyar törvényhozás 7. Széchenyi István egyik könyve /1828 8. Reformkori színész 9. A Ludas Matyi költője 10. Az ország nádora a reformkorban 11. Széchenyi reformjavaslatait tartalmazó műve /1833 12. Horváth nemzetiségi politikus 13. Honi iparpártoló egyesület 14. Széchenyi 55. születésnapján indították útjára 15. „Tudósítások” - Kossuth Lajos levelei 16. „Forradalmi” kávéház 17. A magyar országgyűlés latin neve 18. Petőfi fiatalkori foglalkozása

MEGFEJTÉS:

Impresszum

#reformkor

A kiadványt az SZMCS V. Szövetségi Nagytáborának keretmese munkacsoportja készítette. A munkacsoport vezetője Salgó Viktória.

Kiadó:

Szlovákiai Magyar Cserkészszövetség - Zväz skautov maďarskej národnosti

Felelős kiadó a Szlovákiai Magyar Cserkészszövetség - Zväz skautov maďarskej národnosti ügyvezető elnöke

A kiadó címe: Nám. Sv. Štefana 296/6., 92901 Dunajská Streda

Elérhetőségei: www.szmcs.sk, szmcs@szmcs.sk, +421 31 55 27121

Jelen kiadvány sem részben, sem egészben nem másolható, nem sokszorosítható, sem elektronikus, sem mechanikai eljárással. Bárminemű felhasználása csak a kiadó írásos engedélyével történhet.

A Magyar Cserkészszövetségek Fóruma tagszövetségei és azok alegységei részére a kiadó megadta ezen engedélyt.

© Szlovákiai Magyar Cserkészszövetség - Zväz skautov maďarskej národnosti, 2017

Minden jog fenntartva!

A kötet megjelenését támogatta a Bethlen Gábor Alap.

Készült
a Magyar Kormány
támogatásával

MINISZTERELNÖKSÉG
NEMZETPOLITIKAI ÁLLAMTITKÁRSÁG

BETHLEN GÁBOR
Alap

Jegyzeteim

Nagyfábort
2017
júl. 24. - aug. 3.

www.nagyfabor.sk